

Zahtevajte
cenike
za po najnovjših predpisih izdelane
šolske zvezke

pri
Iv. Bonaču v Ljubljani.
Istotam se dobivajo tudi vse šolske
potrebščine.

**Tovarniška zaloga Grubbauerjevih
— in drugih šolskih zvezkov. —**

Jernej Bahovec v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 2. Resljeva cesta št. 7.

priporoča slav. krajnim
šolskim svetom, učitelj-
stvu in šolam tovarniško
zalogo Grubbauerjevih
zvezkov; **dobitka teh
zvezkov je deležen, Uči-
teljski konvikt** in se
dotični zneski objavljajo
v »Učiteljskem Tovarišu«.

Šolske knjige za ljudske
šole, Črnivčeve nastenske
table, dnevniki, peresa
„Učiteljskega konvikta“,
papir ter druge pisalne
in risalne potrebščine.

Solidna in točna postrežba
je zagotovljena.

Knjiga prirode.

Spisal J n.

Poldne je odzvonilo. Utrujene in lačne učence-ponavljalce izpustim domov. Tudi pri meni se je oglašil sitni iztirjevalec davka — želodec. Stopim v kuhinjo. Na omarici je ležala dopisnica. Poštni pečat se je glasil: Dolina o/S. »No, kaj mi pa poroča tovariš Josip!« mrmram v dopisnico. Čitam: »Jutri se poslavlja naš tovariš Breznik. Sestanek ob 5. uri na Poličevem. Dobro vino, sveže ribe. Knjiga prirode. Tvoj Josip«. Z lakonskim izrazom »dobro vino« sem bil nekam hitro na jasnem, ali izraz »knjiga prirode« naj razume

sam oče nebeški! Tovariša Breznika do tedaj še nisem poznal. Začel sem pa domnevati, da mora biti on v kaki zvezi s knjigo prirode. Kakor bodo čestiti bralci videli, se nisem motil.

Naslednjega dne — bilo je v petek — smo se sešli na Poličevem ob določenem času štirje tovariši in dve tovarišici: dve cvetki med štirimi bodečimi grmi. V vaški gostilnici zasedemo precej dolgo (javorjevo?) mizo. Kaj ljubeznivo se prismejlja gostilničar, ki je užival še medene tedne zakonskega stanu, misleč si: »Danes pa imamo gospodo v hiši; včeraj je bilo prvega: nekaj bo že«.

Prvi se oglasi tovariš Breznik: »Gospod gostilničar, kar po policih ga bomo, ker smo na Poličevem, in, če se ne motim, tovariš Josip je govoril tudi o svežih ribah«.

»Če bo zmanjkalo denarja, bomo pili pa na medvedovo kožo,« pristavi tovarišica Rozika. Jaz pa pripomnim: »Imenovanega medveda je šel 22. septembra lovit ves deželni zbor,* pa bojim se, da tudi najboljšemu strelcu uide«. Tovariš Miško pa nas pouči: »Najboljši strelec pa bo prav premišljeno v zrak stréljal, da mu medved uide. To si zapomnite«.

Vsi se spogledamo prav pomenljivo, kakor da bi bili trdno prepričani, da bodo regulacijo odnesli divji valovi Save v vrtinec povodnemu možu v naročje. Nastal je molk. Tega prekine zopet Breznik: »Tudi medved ima pravico do velike prirode«.

Glejte no, si mislim, knjiga prirode pride kmalu na dnevni red. Zdajci se oglasi zgovorna Rozika: »Vi seveda zagovarjate kosmatinca, ker vlečete dvojno plačo. Dobro se vam godi. Ko bi bila jaz deležna take plače, bi bolj pridno obiskovala gledališke predstave«.

»Saj ste itak vsak teden v Ljubljani,« jo zavrne Breznik. Rozika pa nemotena nadaljuje: »Hvaležni morate biti deželnemu šolskemu nadzorniku, da je provzročil vaše vpokojenje!« Breznik zaškriplje z zobmi in pogleda skozi okno v prosto prirodo, da se oddahne.

Rozikine besede so mi nekoliko razjasnile Breznikovo usodo. Vseeno se nagnem k tovarišu Mišku, proseč ga, naj mi pove o tem kaj natančnejšega. Medtem sta postala Rozika in Breznik zopet jako gostobesedna, da bi bil človek mislil: prepirata se. To priliko je Miško uporabil, da je mogel ustreči moji radovednosti. Napeto sem ga poslušal. Na nasprotnem voglu mize pa, kjer je bila naša dvojica v živahnem razgovoru, se sliši večkrat izraz »knjiga prirode«. Tudi latinščina mi je donela na uho. Miško se nagne k meni ter mi pripoveduje na levo uho: »Breznik je učiteljeval na Savju veliko let. Ljudstvo ga je imelo rado, ker ni bil prestrog s šolskimi zamudami. Naznanil menda ni nikdar niti ene zamude in kaznovan ni bil nikdar nihče. Otroci so prihajali v šolo, če in kadar so sami hoteli. Saj niti vedel ni, koliko otrok ima. Misliš li, da je poznal razrednico ali kako drugo uradno knjigo?«

»Knjiga prirode, ne pa uradna knjiga! Pri vinu naj se puste uradne knjige z vsemi nepotrebnimi rubrikami! Tu je na mestu le knjiga prirode«. Tako se je hudoval Breznik, ker je čul zadnje besede najinega pogovora.

Medtem prinese gostilničar sveže ribe in liter dolenjca. To postavi na sredo mize, pred vsakega gosta krožnik, nož in vilice. Ko smo se lotili okusnih rib, je umolknila za nekoliko časa vsa družba. Jaz pa sem bil uverjen, da našo družbo zabavajoča dvojica ne bo mogla molče uživati božjih darov iz velike prirode. In res se oglasi Rozika, obrnivši se

*) Namreč lanski!

k tovarišici Idi, ter začne hvaliti novo gospodinjo, ki zna tako okusno pripraviti ribe. »Pa tudi vino ni preslabo,« de Breznik, »na take ribe se kaj prileže! Tudi ribe ljubijo prirodo. Najbolj srečne so, če plavajo v vodi. Naj plavajo danes v vinu, da se jim bo godilo še bolj!«

Nato ga izpije kar poln kozarec ter zopet natoči prazne kozarce, prvega Roziki, zadnjega sebi.

»Jako galantni ste, gospod Breznik,« ga pohvali odlikovana tovarišica. Ta jo pogleda kar mogoče ljubeznivo, potem pa govori navdušeno: »Tukaj, gospoda, bi se dalo govoriti o knjigi prirode.«

»No, kar začnite!« Tako ga vzpodbuja Rozika s porogljivim nasmehom. Breznik nadaljuje: »To vince je zorelo in dozorelo tam na solčni Dolenjski, kamor pojdem v kratkem tudi jaz. Tudi tam bom imel veliko časa čitati iz knjige prirode. Polovnjak vina so mi že obljubili Zeljšani. Živela Dolenjska, živela knjiga prirode! Trčiva, gospodična Rozika, pa le pravilno: v oči se pogleda! Oj, danes trkam z vami zadnjič. Jaz grem, vi pa ostanete, uj!«

Rozika ga zavrne: »Škoda, pa me vzemite s seboj.«

»Ko pa to ni zapisano v knjigi prirode,« se izgovarja Breznik sitnici.

»Boste pa vsaj poslali iz Zelja sodček vina.«

»Bom že pogledal, če je tako zapisano v knjigi prirode.«

Rozika je začela nadlegovati Breznika, naj vendar končno pove, kako in s kakim uspehom je uporabljal knjigo prirode v šoli. Seveda se je slednjič moral vdati sitnici, saj je že Adam moral slušati Evo: »Pri obravnavanju kakega berila iz prirodoznanstva sem rekel otrokom, naj dotično stvar ali dotični pojav opazujejo v knjigi prirode in bolj si bodo zapomnili, kakor če bi se celo berilo naučili na spomin. Seveda sem jih moral potem izpustiti v prsto prirodo, da so mogli izvrševati moje povelje. Otroci so bili čvrsti in zdravi in bili so zadovoljni. No, ali ni to največja umetnost, danes koga zadovoljiti? Nihče se mi ni pritožil, da ga od sedenja bole prsi in križ ali od zatohlega zraka glava. Zato pa pravim in še porečem: knjiga prirode.«

»Kaj pa »Življenje svetnikov?« ga zbada bodeča Rozika. Namesto odgovora začne Breznik citirati stavke iz latinščine.

Ko se je ponudila prilika, poprosim Miška, naj mi razloži, kaj je hotela Rozika povedati o življenju svetnikov. Da so bili nekateri svetniki veliki grešniki, zopet drugi so se pa preveč in pretrdo pokorili, to mi je bilo znano že od nekdanj. V kaki zvezi pa naj bi bil Breznik z življenjem svetnikov, tega nisem mogel razumeti.

O tem predmetu pa moj sosed ni hotel govoriti, češ, ti so že dali odgovor Očetu nebeškemu: pustimo jih torej v miru. In prav je govoril Miško. Rajši mi je nadalje popisoval Breznikovo usodo. Ko sta se naša prepirljiva znanca zopet ugloabila v pogovor, sem nastavlil sosedu levo uho, ta pa je začel: »Nadzoroval ga je deželni šolski nadzornik.«

»Ojoj!« vzkliknem, »dobro, da ga ni zadela kap.«

»Katerega misliš?«

»Oba«, pravim, »oba sta bila grozno presenečena.«

Prvega se je lotil strah, drugega pa zagradi opravičena jeza.«

Miško nadaljuje: »S kakim vtiskom je nadzornik ostavil

Savje, si lahko predstavljaš. Za par mesecev potem je imel ubogi Breznik zopet nadzorstvo. Nadzornik je menda našel vse pri starem. Tudi iz knjige prirode so otroci baje prav malo vedeli. Nasledek tega je bil, da so ga porinili v pokoj.«

»V zasluženi pokoj, seveda«, pristavim.

Miško: »Ko pa je nastala znana izprememba pri deželnem šolskem svetu, so ga imenovali za pomožnega učitelja v Zelju.«

Tu je moral pripovedovalec zopet nehati. Prekinil ga je Breznik, ki je bil čul, nekaj o zelju. K nama se obrne, rekoč: »Pa klobasa in polič vina, samega zelja ne maram! Tudi v Zelju me čaka kaj boljšega kakor kislo zelje.«

Zopet ga podraži Rozika: »Tam vas čaka sladko zelje in kisli cviček. Nekaj kislega mora biti, da si ne pokvarite želodca.«

Ne da bi ji ta kaj odgovoril, pravi: »Na Dolenjskem bom moral samo par listov obrniti v knjigi prirode in videl bom, kako sv. Vrban mehča vinski grozd. Čital bom:

»Preljubi sveti Urban,
ti dober naš mejaš;
v goricah ti stanuješ
in žlahtno grozdje imaš.
Le zori ga in medi ga:
boš dal nam dober mošt.«

Miško mi je tedaj opisal v kratkem Breznikovo usodo. Gosp. deželni šolski nadzornik se menda nikakor ni mogel sprijazniti z njegovim nazorom o knjigi prirode. Bil je tedaj upokojen kot nesposoben učitelj. In ravno isti šolski svet ga je kmalu potem imenoval za pomožnega učitelja, ergo: ni bil nesposoben. In sedaj ima dvojno plačo: pokojnino in plačo kot učitelj. Ne zavidam ti tega, dragi Breznik!

Globoko se zamislim: Kaj bo pa z našo plačo! Pri tem pa nima nič govoriti knjiga prirode. Da, oj, horrible dictum — menda sam Oče nebeški nima tu besede, tu je mero-dajna grda sebičnost, prekanjeno sleparstvo, ostudno sovražstvo edinega človeka do bednega učiteljstva. Omnia vana sunt, bi rekel Breznik. Vse je minljivo, čast in moč, moč in čast. Priroda ne trpi gnilobe. Prehud kis se zgrize, ergo? Oče nebeški je pravičen. Čemu trpinčiti učiteljstvo, ko je že itak polno trpljenja! Resnična je ruska prislovica: Обиженаго обижать — двойной грѣхъ.* (Dvojni greh je, krivico delati onemu, ki se mu je že storila krivica.) Čemu to hinavsko besedičenje! Слово не стрѣла, а пуще разитъ.** (Beseda ni strela, a hujše rani.) Naj li začnem tudi jaz proučavati knjigo prirode, da me upokoje in potem zopet nastavijo kot pomožnega učitelja? Vsaj za stotak starega denarja bi bil več vreden. Obvari me, Oče nebeški, da ne obupam, da se v opravičenem srdi ne izpozabim. Odpusti mu (komu? — Njemu), saj tega ne dela on (kdo? — On), to dela njegova prevzetnost, njegovo sovraštvo. On (i, kdo vendar?) ni svoj: predal se je strasti. Strast mu je iztaknila oči, da tudi resnice ne vidi. Strast ga ima v verigah, kakor parkelj samega — Oče nebeški nas varuj! — hudiča. On ima sto denarnih virov, jaz pa tičim v svojem plačilnem razredu že nebroj let. O, kdaj si bom mogel kupiti grad s posestvom ali si vsaj sezidati vilo!?! (Konec.)

*) Обиженаго обижать — двойной грѣхъ.

***) Слово не стрѣла, а пуще разитъ.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisil naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 18 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 8 K.